

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СІМЕЙНОГО ПРАВА»**

кафедра цивільно-правових дисциплін

Статус дисципліни	minor/вибіркова
Рівень вищої освіти	III освітньо-науковий
Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузі знань	(08) «Право»
Спеціальність	(081) «Право»
Освітня програма	ВК 02
Форми здобуття вищої освіти	за денною та заочною формами навчання
Мова викладання	українська
Навчальний рік розроблення	2021
Форма підсумкового контролю	Екзамен

**Науково-педагогічні працівники, які забезпечують викладання
навчальної дисципліни:**

Назва навчальної дисципліни	Актуальні проблеми сімейного права (Current issues of family law)
Науково-педагогічний працівник (-ки)	Боровська Ірина Анатоліївна
Профайл викладача (-ів)	https://orcid.org/0000-0002-8796-0391
Контактний тел.	(097) 351 24 29
E-mail:	borovs27@ukr.net
Науково-педагогічний працівник (-ки)	Білянська Наталія Володимирівна
Профайл викладача (-ів)	https://orcid.org/0000-0002-1650-5500
Контактний тел.	(063) 244 85 20
E-mail:	ndemydenko78@gmail.com
Науково-педагогічний працівник (-ки)	Шаповал Леся Іванівна
Профайл викладача (-ів)	https://orcid.org/0000-0003-4503-9075
Контактний тел.	(067) 264 08 99
E-mail:	lesyny1@ukr.net

Консультативна допомога кафедри

Очні консультації: з 14.00 до 16.30 відповідно до графіка чергувань науково-педагогічних працівників кафедри.

Online-консультації: за допомогою електронної пошти (k008@naiau.kiev.u),

месенджерів і платформи Zoom, Пн-Пт з 9:00 до 16:00.

1. Коротка анотація до навчальної дисципліни.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сімейного права» є правові норми та наукові погляди щодо актуальних проблем сімейного права, а саме: проблеми термінології; проблеми визначення правового статусу подружжя; прогалини і колізії правового регулювання правовідносин батьків і дітей; оптимізація організаційно-правових форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Результати вивчення дисципліни деталізують програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України, які виявляються у розумінні здобувачами актуальних проблем сімейного права, формуванні професійних компетенцій щодо застосування відповідних нормативних актів, розкриття змісту основних категорій та інститутів, вироблення уміння вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані із застосуванням норм сімейного права.

Формами навчання є лекції (відеолекції), практичні та семінарські заняття (аудиторно або в режимі он-лайн, з використанням відео-конференції, за допомогою Skype, Zoom, інших освітніх веб-технологій, інтерактивних електронних курсів, блогів, чатів, форумів та ін.).

Ключовими питаннями, що підлягають вивченню, є такі: окремі поняття, терміни, визначення, інститути сімейного права, правові норми та наукові погляди щодо актуальних проблем сімейного права, а саме: проблеми термінології; проблеми визначення правового статусу подружжя; прогалини і колізії правового регулювання правовідносин батьків і дітей; оптимізація організаційно-правових форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

2. Мета та цілі навчальної дисципліни.

Мета викладення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сімейного права» полягає у наданні здобувачам знань у сфері сімейних правовідносин, що стане нагальною передумовою визначення соціально-правових пріоритетів в сімейній сфері; поглиблене вивчення сімейного законодавства в рамках курсу надає можливість виявлення прогалин та неузгодженостей норм різних галузей законодавства, що регулюють відносини за участю членів сім'ї; отримані знання та уміння стануть передумовами розробки конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства та наукових досліджень в галузі сімейного права.

Основними цілями вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань щодо інституту сімейного права, ознайомлення з основними проблемами сімейного законодавства України, в процесі вивчення курсу надаються методичні та практичні рекомендації з підготовки до наукової діяльності, навичок науково-дослідницької роботи, пошуку та обробки нормативно-правових актів та наукової літератури у визначенні проблематики сімейного права та пошук

шляхів вирішення.

3. Формат навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна проводиться в очній (offline) та змішаній (blended) формах відповідно до тематичного плану та розкладу занять.

4. Результати навчання

Результати вивчення дисципліни деталізують програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України, що забезпечує здобувачам вищої освіти набуття необхідних компетентностей.

Здобувачі вищої освіти III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 081 «Право» повинні набути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність	Здатність генерувати нові ідеї та пропозиції, розв'язувати комплексні проблеми, приймати організаційно-управлінські рішення у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної юридичної діяльності, застосовувати методологічний інструментарій наукової та педагогічної діяльності, а також здійснювати власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну для переосмислення наявних і формування нових цілісних правових знань і практичне значення для вдосконалення національної правової системи в умовах європейського та євроатлантичного курсу України.
Загальні компетентності	<p>ЗК 1. Здатність створювати, висловлювати чи реалізовувати нові ідеї, методи і технології шляхом критичного та інноваційного мислення з урахуванням впливу раціональних та ірраціональних, об'єктивних і суб'єктивних факторів, а також можливих варіантів розвитку подій.</p> <p>ЗК 2. Здатність вирішувати проблеми, досягаючи поставленої мети (цілей), через осмислення та розуміння змісту проблемної ситуації, її формулювання, планування та розв'язання, а також моніторинг одержаних результатів.</p> <p>ЗК 3. Здатність до співпраці, командної роботи, поваги до думок і вчинків інших людей, адекватного сприйняття зауважень і пропозицій стосовно власної діяльності, конструктивного вирішення конфліктів, ефективного лідерства, прагнення досягти компромісу під час прийняття рішень, а також вміння підтримувати партнерські відносини.</p> <p>ЗК 4. Здатність адаптуватися до змін у психологічному опосередкуванні соціальних процесів, спроможність до саморегуляції, самоконтролю, стійкості та емпатії, реалізації ефективної стратегії і тактики управління особистими емоціями та поведінкою.</p> <p>ЗК 5. Здатність пізнати й сприйняти позитивний зарубіжний досвід з урахування поваги до різноманітностей, активної толерантності, полілогу культур і плюралізму проявів і вимірів суспільної дійсності, а також на засадах збереження та розвитку національної своєрідності.</p>

	<p>ЗК 6. Здатність знаходити, перевіряти та систематизувати інформацію, використовувати різні види джерел останньої, переконливо формулювати в усній і письмовій формах аргументи відповідно до контексту певного дискурсу.</p> <p>ЗК 7. Здатність ефективно використовувати державну, рідну та іноземні мови в певних соціальних і культурних контекстах, розширювати словниковий запас, знання функціональної граматики різних мов та усвідомлювати основні види словесної комунікації з урахуванням культурного різноманіття, поваги до індивідуальних мовних особливостей кожної людини.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати логіко-математичне та просторове мислення для пояснення і вирішення суспільних проблем шляхом використання логічних правил і законів, статистичних даних, графіків, моделей, діаграм, проведення експериментів.</p> <p>ЗК 9. Здатність використовувати сучасні цифрові технології для розвитку творчості, соціальної інтеграції, співпраці з іншими людьми, задоволення приватних і публічних інтересів через взаємодію з програмним забезпеченням, електронними пристроями та штучним інтелектом.</p> <p>ЗК 10. Здатність діяти та працювати як відповідальний громадянин та брати активну участь у соціальному житті з урахуванням принципів і норм, пов'язаних з людиною, групою, організацією, суспільством, економікою, політикою та культурою, усвідомлювати цілі та ідей сталого розвитку, зокрема щодо запобігання негативним екологічним змінам на глобальному рівні.</p> <p>ЗК 11. Здатність проводити наукові дослідження та усвідомлювати соціальну відповідальність за вплив їхніх результатів на прогресивний поступ суспільства, а також урахувати під час підготовки особистої кваліфікаційної наукової праці вимоги академічної доброчесності.</p> <p>ЗК 12. Здатність усвідомлювати різноманітності та культурні особливості різних суспільств і народів, бути відкритим до культурного самовираження, поважати його, а також дотримуватися етичних норм і бути відповідальним стосовно творчої та інтелектуальної власності.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК 1. Здатність до комплексного аналізу та розв'язання актуальних філософсько-методологічних і філософсько-правових проблем та їх осмислення в контексті різних типів праворозуміння й розвитку сучасної юридичної науки та практики, а також правоохоронної діяльності.</p> <p>СК 2. Здатність обробляти, аналізувати та контекстуалізувати значні обсяги наукової інформації з різних джерел, інтерпретувати результати наукових досліджень іноземною мовою, презентувати і доводити результати наукового пошуку з проблем права іноземною мовою, спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професійних груп у національному та</p>

міжнародному контекстах.

СК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітньому процесі й науково-дослідній діяльності, а також ефективно реалізовувати інформаційне право та прогнозувати напрями розвитку вітчизняної державної інформаційної політики в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні.

СК 4. Здатність досліджувати проблеми у правовій сфері на основі наукової методології з дотриманням принципів академічної доброчесності, оцінювати та вирішувати питання педагогічної діяльності з урахуванням стандартів професійної етики та соціальної відповідальності.

СК 5. Здатність аналізувати, зіставляти та узагальнювати інформацію з огляду на різні наукові погляди, інтерпретувати отримані результати наукової діяльності правової та суміжних з нею галузей знань засобами державної мови, володіти культурою усного та писемного мовлення через розуміння природи наукової мови, а також застосування її у процесі наукової та фахової комунікації в аспекті різножанрової інтерпретації.

СК 6. Здатність кваліфіковано аналізувати особливості реалізації норм приватного права в різних сферах суспільної дійсності, оцінювати вітчизняне цивільне та пов'язані з ним інші галузі законодавства на предмет відповідності принципам і нормам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

СК 7. Здатність осмислити та зрозуміти глобальні світові процеси у правовому житті суспільства, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на модернізацію національної правової системи України за допомогою сучасної методології юридичної науки.

СК 8. Здатність визначати та оперувати психологічними особливостями феноменів правової дійсності, застосовувати адекватні методи спонукання правослухняної поведінки, розробляти та впроваджувати профілактичні заходи стосовно формування та прояву девіацій розвитку особистості.

СК 10. Здатність інтегрувати інформацію щодо сучасного стану та особливостей формування та використання публічних фінансів, тенденцій розвитку їх правового забезпечення, специфіки імплементації міжнародних стандартів у сфері фінансової діяльності держави.

СК 14. Здатність розуміти механізм правового регулювання судово-експертної діяльності, моделювати варіанти призначення судових експертиз, використовуючи їх сучасні можливості, а також фахово оцінювати обґрунтованість, повноту, достовірність і допустимість висновку експерта.

СК 15. Здатність виявляти, аналізувати, професійно пояснювати та обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки

	<p>між правовими явищами, подіями, об'єктами і процесами та досліджувати закономірності їх розвитку й перебігу з використанням інноваційних підходів і технологій.</p> <p>СК 17. Здатність формувати системні теоретичні та емпіричні знання у сфері розвитку державно-правових явищ і процесів, кваліфіковано проводити наукові дослідження в галузі теорії та історії держави і права, здійснювати історико-теоретичне тлумачення правових пам'яток і чинних правових актів, надавати рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства.</p> <p>СК 18. Здатність пізнати правові явища та процеси в різних державах і культурах світу, особливості порівняльно-правового аналізу окремих об'єктів порівняльного правознавства, засвоїти наукові відомості про якісні характеристики зарубіжного права та можливості їх використання у вітчизняній юридичній практиці.</p> <p>СК 19. Здатність аналізувати нагальні проблеми сучасного публічного права, оцінювати вітчизняне конституційне та пов'язані з ним інші галузі законодавства на предмет відповідності міжнародним і європейським стандартам.</p> <p>СК 20. Здатність і готовність до аналізу освітньої політики, вирішення педагогічних проблем у професійній діяльності та підвищення рівня педагогічної культури.</p>
--	--

Здобувачі вищої освіти III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 081 «Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:

ПРН 1. Розуміти та використовувати філософсько-методологічні підвалини сучасної науки, зокрема юридичної, інтегративне праворозуміння і філософсько-правову методологію під час реалізації права, наукового пошуку та організації самостійної науково-дослідної роботи.

ПРН 2. Кваліфіковано відображати результати науково-педагогічної діяльності в публікаціях у фахових вітчизняних і закордонних виданнях, у тому числі таких, що входять до міжнародних наукометричних баз, професійно презентувати їх на вітчизняних і міжнародних наукових конференціях, семінарах, а також мати досвід практичного використання іноземної мови в науково-педагогічній діяльності.

ПРН 3. Ефективно використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітньому процесі й науково-дослідній діяльності, а також реалізовувати інформаційне право та прогнозувати напрями формування вітчизняної державної інформаційної політики в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні.

ПРН 4. Розуміти особливості організації науково-дослідної діяльності з актуальних проблем правової теорії та юридичної практики, психолого-педагогічні закономірності професійного навчання та виховання здобувачів вищої освіти відповідно до державних стандартів, застосовувати наукову

методологію та захищати результати науково-дослідної діяльності у встановленому порядку.

ПРН 5. Уміти спілкуватися державною мовою у професійній і науковій діяльності з огляду на види, жанри та засоби української наукової мови (в усній і писемній формах), а також монологічне, діалогічне та полілогічне мовлення, застосовувати знання української наукової мови для забезпечення ефективної професійної комунікації, а також володіти культурою мови та мовним етикетом.

ПРН 6. Здійснювати ефективне забезпечення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави як на національному рівні, так і у міжнародно-правових відносинах, розуміти особливості функціонування механізму приватноправового регулювання та обґрунтовувати пропозиції щодо його вдосконалення.

ПРН 7. Характеризувати сутність, стан і можливі вектори розвитку глобальних світових правових процесів, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на вдосконалення національної правової системи України за допомогою гносеологічного потенціалу сучасної методології юридичної науки.

ПРН 8. Використовувати психолого-юридичні засоби і прийоми в управлінні людьми, розумінні різних особливостей і проявів правової поведінки, правосвідомості та соціалізації особистості.

ПРН 9. Планувати та здійснювати науково-теоретичні та прикладні дослідження з публічного управління та адміністрування і суміжних адміністративно-правових напрямів з використанням сучасної методології, а також визначати перспективні напрями розвитку механізму адміністративно-правового регулювання.

ПРН 14. Демонструвати навички застосування теоретичних знань для вибору судової експертизи, аналізувати можливості судових експертиз для доказування у справі, визначати можливість застосування висновку експерта у правозастосовній діяльності.

ПРН 15. Розкривати загальні та специфічні закономірності існування правових явищ та їх відображення в об'єктивній дійсності на підставі інноваційних підходів і технологій з метою використання у професійній, науковій і науково-педагогічній діяльності.

ПРН 16. Критично оцінювати нормативно-правове забезпечення правоохоронної діяльності, розробляти пропозиції щодо його вдосконалення, а також використовувати навички здійснення оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах.

ПРН 17. Виявляти системний науковий світогляд і потенціал до креативного мислення, мати здатність встановлювати загальні закономірності й тенденції розвитку історико-правових явищ і процесів, демонструвати самостійне мислення, достатнє для наукових досліджень у галузі теорії та історії держави і права, здійснювати викладання історико-правових і теоретико-правових дисципліни на високому науковому й методичному рівнях.

ПРН 18. Здійснювати аналіз національних правових систем окремих країн світу, їх типологізацію, а також юридичні наукові дослідження в контексті сучасного плюралізму правових реальностей на основі порівняльно-правового методу, усвідомлювати витoki, генезис і сучасний стан функціонування юридичних явищ і процесів у зарубіжних правових системах і виявляти тенденції їх розвитку з метою запозичення позитивного правового досвіду у вітчизняну юридичну практику.

ПРН 19. Критично оцінювати сучасний стан правового регулювання публічно-правових відносин, висловлювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення конституційного та пов'язаних з ним інших галузей законодавства України, використовувати отримані навички в науково-педагогічній і професійній правозастосовній діяльності.

ПРН 20. Розуміти психолого-педагогічні закономірності професійного навчання та виховання здобувачів вищої освіти відповідно до державних стандартів й шляхи вдосконалення рівня власної кваліфікації.

5. Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	4 год.
семінарські заняття / практичні	10/16 год.
самостійна робота	60 год.

6. Ознаки навчальної дисципліни:

Рік викладання	Семестр	спеціальність	рік навчання здобувачів вищої освіти	Нормативний/вибірковий
2021	3	Право	2	варіативний (Н)

7. Пререквізити:

теорія держави і права, логіка, психологія, конституційне право, кримінальне право та процес, цивільне право, актуальні питання українського права та державотворення, українська наукова мова актуальні проблеми філософії права, порівняльне правознавство, методологія юридичної науки, цивільне право та процес: доктринальні та практичні проблеми

Постреквізити

актуальні питання інформаційного права, педагогіка вищої школи, організація та методологія наукової діяльності, актуальні проблеми філософії, актуальні проблеми захисту цивільних прав та інтересів, сучасні світові правові процеси, актуальні проблеми авторського права, актуальні проблеми права соціального забезпечення, Modern aspects of human rights: European standard

8. Технічне та програмне забезпечення/обладнання.

З боку здобувачів вищої освіти:	наявні технічні та комп'ютерні пристрої з можливістю роботи в мережі Internet.
З боку науково-педагогічних працівників та навчального закладу:	наявні технічні та комп'ютерні пристрої з можливістю роботи в мережі Internet, використання доступних освітніх он-лайн платформ, відповідне навчально-методичне забезпечення (навчальна та робоча програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми захисту цивільних прав та інтересів», плани-конспекти проведення занять, методичні розробки організації самостійної та роботи здобувачів вищої освіти, тестові завдання для проведення поточного та підсумкового контролю засвоєння теоретичних знань, тощо.

9. Політики курсу.

Досягається за допомогою наступних складових:

1) здобувач вищої освіти має погодитися на дотримання принципів академічної доброчесності;

2) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

3) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

4) надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;

5) засвоєння тем пропущених лекційних занять здійснюється шляхом відпрацювання здобувачем вищої освіти (співбесіда, реферат, презентація, доповідь тощо). Пропущені практичні та (або) семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, та незадовільні оцінки здобувач вищої освіти відпрацьовує науково-педагогічному працівникові згідно з графіком консультацій до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі групи.

10. Схема навчальної дисципліни

Тема заняття, кількість годин план заняття, тези	Вид навчального заняття	Необхідне обладнання	Ресурси в інтернеті, література	Права та обов'язки здобувачів під час проведення навчального заняття	Перелік необхідних завдань, які мають виконати здобувачі на занятті	Бал (оцінки)	Примітки
--	-------------------------	----------------------	---------------------------------	--	---	--------------	----------

<p>Тема 1. Сімейне право: проблеми термінології (4 год.) (сем - 2 год., пр.з. – 2 год.)</p> <p>1. Проблема визначення місця сімейного права в загальній системі права.</p> <p>2. Юридичний аспект поняття сім'я.</p> <p>3. Проблема визначення поняття член сім'ї за сімейним, цивільним та житловим законодавством України.</p> <p>4. Аналіз положень Конституції України, законів України, в яких вживається термін «член сім'ї»</p>	<p>семінар, практичне заняття</p>	<p>ноутбук, проектор</p>	<p>1*</p>	<p>Отримувати якісні освітні послуги; справедливе та об'єктивне ставлення; виконувати вимоги освітньої програми навчальної дисципліни поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм, тощо</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського та практичного заняття. Підготовка до занять буде дієвою, якщо здобувач творчо підійде до вивчення рекомендованих джерел, дасть їм критичний аналіз, висловить власну думку, обґрунтує її прикладами з судової практики. До семінарського заняття здобувач повинен підготувати короткі виступи з кожного контрольного питання теми. При підготовці до практичного заняття здобувач повинен розв'язати запропоновані задачі. Вирішення задач виконується письмово з обов'язковою аргументацією та посиланням на відповідні правові норми.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 2. Інститут шлюбу у сімейному праві (8 год.) (л - 2 год., сем - 2 год., пр.з. – 4 год.)</p> <p>1. Поняття шлюбу та його правова природа.</p> <p>2. Позитивні та негативні умови укладення шлюбу.</p> <p>3. Порядок укладання шлюбу. Шлюбний договір</p> <p>4. Недійсність шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним</p> <p>5. Поняття та підстави припинення шлюбу.</p>	<p>лекція, семінар, практичне заняття</p>	<p>ноутбук, проектор</p>	<p>1*</p>	<p>Отримувати якісні освітні послуги; справедливе та об'єктивне ставлення; виконувати вимоги освітньої програми навчальної дисципліни поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм, тощо</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського та практичного заняття. Підготовка до занять буде дієвою, якщо здобувач творчо підійде до вивчення рекомендованих джерел, дасть їм критичний аналіз, висловить власну думку, обґрунтує її прикладами з судової практики. До семінарського заняття здобувач повинен підготувати короткі виступи з кожного контрольного питання теми. При підготовці до практичного заняття здобувач повинен розв'язати запропоновані задачі. Вирішення задач виконується письмово з обов'язковою аргументацією та посиланням на відповідні правові норми.</p>	<p>5</p>
<p>Тема 3. Проблеми визначення правового статусу подружжя (6 год.) (сем – 2 год., пр.з. – 4 год.)</p> <p>1. Поняття та загальна характеристика особистих</p>	<p>семінар, практичне заняття</p>	<p>ноутбук, проектор</p>	<p>1*</p>	<p>Отримувати якісні освітні послуги; справедливе та об'єктивне ставлення; виконувати вимоги</p>	<p>Підготуватися до семінарського та практичного заняття. Підготовка до занять буде дієвою, якщо здобувач творчо</p>	<p>5</p>

<p>правовідносин за участю подружжя. 2.Види особистих немайнових прав і обов'язків подружжя. 3.Майнові права та обов'язки подружжя. 4.Права та обов'язки подружжя по утриманню.</p>				<p>освітньої програми навчальної дисципліни поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм, тощо</p>	<p>підійде до вивчення рекомендованих джерел, дасть їм критичний аналіз, висловить власну думку, обґрунтує її прикладами з судової практики. До семінарського заняття здобувач повинен підготувати короткі виступи з кожного контрольного питання теми. При підготовці до практичного заняття здобувач повинен розв'язати запропоновані задачі. Вирішення задач виконується письмово з обов'язковою аргументацією та посиланням на відповідні правові норми.</p>		
<p>Тема 4. Правовідносини батьків і дітей: прогалини і колізії правового регулювання (4 год.) (сем – 2 год., пр.з. – 2 год.) 1.Застосування в Україні законодавства іноземних держав до регулювання сімейних відносин з іноземним елементом. 2.Колізійні проблеми визначення походження дитини. 3.Позбавлення і обмеження батьківських прав. 4.Колізійні питання усиновлення. 5.Колізійні питання опіки і піклування. 6.Права батьків і дітей на майно. 7.Аліментні зобов'язання батьків і дітей (колізійні питання).</p>	<p>семінар, практичне заняття</p>	<p>ноутбук, проектор</p>	<p>1*</p>	<p>Отримувати якісні освітні послуги; справедливе та об'єктивне ставлення; виконувати вимоги освітньої програми навчальної дисципліни поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм, тощо</p>	<p>Підготуватися до семінарського та практичного заняття. Підготовка до занять буде дієвою, якщо здобувач творчо підійде до вивчення рекомендованих джерел, дасть їм критичний аналіз, висловить власну думку, обґрунтує її прикладами з судової практики. До семінарського заняття здобувач повинен підготувати короткі виступи з кожного контрольного питання теми. При підготовці до практичного заняття здобувач повинен розв'язати запропоновані задачі. Вирішення задач виконується письмово з обов'язковою аргументацією та посиланням на відповідні правові норми.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема 5. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: оптимізація організаційно-правових форм (8 год.) (лекція – 2 год., сем – 2 год., пр.з – 4 год.) 1.Поняття та порядок усиновлення, його правові наслідки. 2.Опіка та піклування над дітьми: проблемні положення. 3.Патронат над дітьми. 4.Приймна сім'я та</p>	<p>лекція, семінар, практичне заняття</p>	<p>ноутбук, проектор</p>	<p>1*</p>	<p>Отримувати якісні освітні послуги; справедливе та об'єктивне ставлення; виконувати вимоги освітньої програми навчальної дисципліни поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм,</p>	<p>Підготуватися до семінарського та практичного заняття. Підготовка до занять буде дієвою, якщо здобувач творчо підійде до вивчення рекомендованих джерел, дасть їм критичний аналіз, висловить власну думку, обґрунтує її прикладами з судової практики. До семінарського заняття здобувач</p>	<p>5</p>	

<p>порядок її створення. 5. Дитячий будинок сімейного типу. 6. Спільне та відмінне прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу. 7. Проблема вирішення оптимізації організаційно-правових форм влаштування дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.</p>				тощо	повинен підготувати короткі виступи з кожного контрольного питання теми. При підготовці до практичного заняття здобувач повинен розв'язати запропоновані задачі. Вирішення задач виконується письмово з обов'язковою аргументацією та посиланням на відповідні правові норми.	
---	--	--	--	------	---	--

¹ Подається у формі додатку окремим списком рекомендованих джерел та інформаційних ресурсів

11. Система оцінювання та вимоги

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Участь в роботі впродовж семестру/екзамен – 60/40, тобто 100 бальна за семестр:</p> <p><i>«відмінно»</i> – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p><i>«добре»</i> – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p><i>«задовільно»</i> – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p><i>«незадовільно»</i> – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами</p>
<p>Вимоги до письмової роботи (за умови наявності)</p>	<p>Написання рефератів, доповідей, презентацій, тощо здійснюється відповідно до запропонованої тематики викладачем, з урахуванням програми навчальної дисципліни.</p>

Семінарські та практичні заняття	<p>Під час проведення семінарів (практичних занять) здобувачі працюють у такому форматі:</p> <p>1) викладач оголошує вступну промову, перевіряє наявність здобувачів та оголошує навчальні питання заняття;</p> <p>2) надається можливість оголошення доповідей, рефератів, презентацій тощо;</p> <p>3) здобувачі відповідають на навчальні питання (практичні завдання), після кожного з них інші здобувачі вносять свої пропозиції та доповнення, а також задають додаткові запитання;</p> <p>4) викладач підводить підсумки, відповідає на запитання здобувачів, оголошує оцінки та оголошує тему та завдання наступного заняття.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Відсутність невідпрацьованих пропусків занять та незадовільних оцінок, а також наявність більше 50% оцінок на аудиторних заняттях.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5 (табл. 1).

Таблиця 1

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	екзамен	
Мах 60%	Мах 40%	Мах 100%
Тема 1. Тема 2. Тема 3. ... Тема 5. Самостійна робота		

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає

			мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Список рекомендованої літератури:

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 04.08.2020).
4. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 07.10.2002 р., ратифікована Україною 10 лютого 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/997_009.
5. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р., ратифікована постановою Верховної Ради України 27 лютого 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_021.
6. Земельний кодекс: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2768-14>.
7. Сімейний кодекс: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2947-14>.
8. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. №39. Ст. 383.
9. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
10. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
11. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 564. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF>.
12. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. № 565. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF>.
13. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладений договір про надання правової допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. № 1203. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1203-2002-%D0%BF>.
14. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної імунології бюро судово-медичної експертизи: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-95#Text>.
15. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції від 18.10.2000 р. № 52/5. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00>.
16. Про впорядкування ведення медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті (Форма № 103/о): Наказ МОЗ України від 08.08.2006 р. № 545. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1150-06>.
17. Про затвердження Інструкції з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, Порядку реєстрації живонароджених і мертвонароджених: Наказ МОЗ України від 29.03.2006 р. № 179. URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0427-06>.

18. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України від 09.09.2013 р. № 787. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>.

19. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 р. № 905. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF>.

20. Про внесення змін до Правил ведення закордонними дипломатичними установами України консульського обліку громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном, та дітей - громадян України, усиновлених іноземцями або громадянами України, які постійно проживають за кордоном: Наказ МЗС України від 03.11.2013 р. № 339. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2188-13>.

Судова практика:

21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України: Рішення Конституційного Суду України від 03.06.1999 р. № 5-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v005p710-99>.

22. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес)

№ 18-рп/2004 від 01.12.2004 р. Офіційний Вісник України. 2004. № 50. Ст. 3288.

23. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 р. Офіційний Вісник України. 2009. № 11. Ст. 341.

24. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 р. № 3. Вісник Верховного Суду України. 2006. № 7.

25. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 р. № 3. Вісник Верховного Суду України. 2007. № 5.

26. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 р. № 11. Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 1.

27. Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 року № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14#Text>.

28. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Постанова Верховного Суду України від 15.05.2006 N 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text>.

29. Практика розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними: Узагальнення Верховного Суду України від 24.11.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/n0003700-08>

30. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 н/ № 9 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09#Text>.

31. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Верховного Суду України від 21.12.2007 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07#Text>.

32. Щодо отримання згоди органів опіки та піклування: Лист Міністерства юстиції України від 25.07.2006 року № 19-50-556. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v-556323-06>.

33. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей від 08.10.2008 р. № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/905-2008-%D0%BF>.

Основна

34. Сімейне право України : Навч. посібник для вузів / С.П.Індиченко, В.С.Гопанчук, О.В.Дзера, Л.А.Савченко / За ред. О.В.Дзери. Київ: Вентурі, 1997 р. 272 с.

35. Сімейне право України : Навч. посібник / С.П.Індиченко, В.С.Гопанчук, О.В.Дзера, Л.А.Савченко, О.В.Дзера / За ред. Л.А.Савченко. Київ: Вентури, 1997 р. 271 с.

36. Цивільне та сімейне право України (Частина друга): Навчально-методичні вказівки, плани семінарських занять: МВС України. НАВСУ. Каф. цивільного права; Укл. Ю.О.Заїка, С.А.Дяченко. Київ, 2001 р. 36с.

37. Цивільне та сімейне право : Навчально-методичні рекомендації, плани семінарських та практичних занять: МВС України. НАВСУ. Кафедра цивільного права; Укл. : І.А.Бірюков, Т.Д.Гурська, Ю.О.Заїка та ін.. Київ, 2001 р. 39с.

38. Цивільне та сімейне право: Навчально-методичні рекомендації, плани семінарських та практичних занять: МВС України. НАВСУ. Каф. цивільного права; Укл. І.А.Бірюков, Т.Д.Гурська, Ю.О.Заїка та ін.. Київ 2001 р. 39с.

39. Цивільне та сімейне право України (Частина друга): Навчально-методичні вказівки, плани семінарських занять: МВС України. НАВСУ. Каф. цивільного права; Укл.Ю.О.Заїка, С.А.Дяченко. Київ, 2001 р. 36с.

40. Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях: Каф. цивільного права Одеської нац. юрид. акад.; Є.О.Харитонов, О.М.Калітенко, В.М.Зубар та ін.. Харків: Одісей, 2002 р. 639с.

41. Сімейне право України: Підручник для студентів юридичних вузів і ф-тів /Т.О.Ариванюк, І.А.Бірюков, В.С.Гопанчук та інш.; За ред. В.С.Гопанчука. Київ: Вид-во "Істина", 2002 р. 299с.

42. Цивільне та сімейне право України: Навч.-практич. посіб. / Каф. цивільного права Одеської нац. юрид. акад.; Є.О.Харитонов, О.М.Калітенко, В.М.Зубар та ін.. Харків: Одісей, 2004 р. 639с.

43. Сімейне право України: Підручник / За ред. Ю.С.Червоного. Київ: Істина, 2004 р. 400с.

44. Сімейне право України: Підручник / Мін-во освіти і науки України; За заг. ред. В.І.Борисової, І.В.Жилінкової. Київ: ЮрІнком Інтер, 2004 р. 299с.

45. Сімейне право України: Нотаріат. Адвокатура. Суд : Науково-практ. посібник у 2-х к. Кн.1: Центр прав. досліджень Фурси; С.Я. Фурса, ред., Л.Ю.Драгнєвіч, О.С. Пульнева, Є.І. Фурса. Київ: 2005 р. 894с.

46. Сімейне право України (у схемах) : Навч. посіб. / Авт.: В.І.Бобрик, В.П.Мироненко, Н.В.Павловська, С.А.Пилипенко. Київ: Атіка, 2005 р. 159с.

47. Сімейне право України: Підручник / Мін-во освіти і науки України; За заг. ред. В.І.Борисової, І.В.Жилінкової. Київ: ЮрІнком Інтер, 2006 р. 263с.

48. Сімейне право України: Навч. посіб. / Одеська нац. юрид. акад.; За ред. Є.О.Харитонова. Київ: Істина, 2008 р. 193с.

49. Сімейне право України: Підручник /За заг. ред. В.І.Борисової,І.В.Жилінкової.-2-ге вид.,перероб. і доп. / МОН України. Київ: Юрінком Інтер, 2009 р. 287с.
50. Сімейне право України: підруч. для студ. ВНЗ / Одеська нац. юрид. акад.;за ред. Є.О.Харитоновна, Н.Ю. Голубевої. Київ: Істина, 2010 р. 319с.
51. Сімейне право України: підруч. :Л.М.Баранова, В.І.Борисова, І.В.Жилінкова та ін. / МОН України.. Київ: Юрінком Інтер, 2011 р. 260с.
52. Сімейне право України: підручн. / за заг. ред. В.І. Борисової, В.І.Жилінкової; МОН України. Київ: Юрінком Інтер, 2011 р. 260с.
53. Сімейне право України: плани семінар. та практ. занять / МВС України,НАВС, Каф-ра цивільн. права і процесу; Уклад. Мироненко В.П.. Київ: 2011 р. 34с.
54. Сімейне право України: плани семінар. та практ. занять / МВС України. НАВС. Каф-ра цивільн. права і процесу; Уклад. Мироненко .В.П.. Київ: НАВС, 2011 р. 34с.
55. Цивільне та сімейне право Ч.2.: навч.-метод. комплекс / Ук. Ю. О. Заїка, Н. В. Демиденко, О. О.Лов'як, С. А. Пилипенко; МВС України,НАВС, Каф-ра цивільного права і процесу. Київ: 2013 р. 291с.
56. Цивільне та сімейне право Ч.1.: навч.-метод. комплекс / Ук. Ю. О. Заїка, Н. В. Демиденко, О. О.Лов'як, С. А. Пилипенко; МВС України, НАВС, Каф-ра цивільного права і процесу. Київ: НАВС, 2013 р. 291с.
57. Апопій Інна Вікторівна Сімейне право України : навч. посіб. для студ. ВНЗ / МОН України. Львів. комерційна акад.. Київ: Центр учб. літ, 2010 р. 355с.
58. Апопій Інна Вікторівна Сімейне право України : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: Центр учб. літ, 2011 р. 359с.
59. Дякович Мирослава Михайлівна Сімейне право: Навч. посібник / МОН України. Львів. нац. ун-т ім. Ів. Франка. Київ: Правова Єдність, 2009 р. 511с.
60. Дякович Мирослава Михайлівна Сімейне право України: навч. посіб. / Львів. нац. ун-т. Київ: Правова єдність, 2012 р. 551с.
61. Дяченко С.А. Цивільне та сімейне право України Ч.2.: Навчально-методичні вказівки, плани семінарських занять / МВС України. НАВСУ. Каф. цивільного права. Київ: 2001 р. 36с.
62. І.А. Бірюков, В.Г. Бобко Цивільне та сімейне право. Київ: НАВСУ, 2002 р.
63. Левченко Альона Миколаївна Сімейне право в системі права. Розвиток сімейного законодавства : Магістерська робота ... , СД / МВС України.НАВС, Каф-ра цивільного права і процесу. Київ: 2011 р. 156с.
64. Лепех С. М. Сімейне право України: навчальний посібник / С. М. Лепех. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 318 с.
65. Мироненко Валентина Петрівна та Пилипенко Світлана Анатоліївна Сімейне право України: Підручник / МОН України; За заг. ред. В.П. Мироненко. Київ: Правова єдність, 2008 р. 477с.
66. Ромовська Зорислава Василівна Українське сімейне право. Академічний курс : підруч. / Мін-во освіти і науки України. Київ: Правова єдність, 2009 р. 498с.
67. Сімейне право України: Посіб. для підгот. до іспитів /Ю.Ф. Іванов, М.В. Іванова. Київ: Паливода А.В., 2015 р. 239с.
68. Сімейне право України: Підручник / За заг. Ред. В.П. Мироненко. Київ: Правова єдність, 2008. 477с.
69. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку неповідомного цивільного судочинства : [моногр.]. Київ: Алерта, 2016. 434 с.

Додаткова:

70. Аверина К. Н. Особенности правового регулирования брачно-семейных отношений, осложненных иностранным элементом / К. Н. Аверина. *Международное право и международные организации*. 2012. № 4. С. 67–76.
71. Актуальні проблеми спадкового права : [навч. посіб.] / За ред. Ю. О. Заїки, О. О. Лов'яка. Київ: КНТ, ЦУЛ, 2014. 336 с.

72. Антокольская М.В. Лекции по семейному праву: Учеб. пособие. Москва: Юристъ, 1995. 180с.
73. Антокольская М.В. Семейное право. Учебник. Москва: Юристъ, 2002. 336с.
74. Ахмач Г.М. Договірний порядок урегулювання аліментних зобов'язань щодо утримання батьками своїх дітей: проблеми і перспективи розвитку./Актуальні проблеми держави і права, збірник наукових праць. Одеса: Юридична література, 2008. 340с.
75. Багрова Н.В. Суб'єкти брачного договору. /Юрист . 2008. № 2. С.18-21
76. Балюк Ю.Способи набуття права спільної власності фізичними особами на житло. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 11. С.8 -12
77. Бартоле Е. Міжнародне усиновлення: погляд на питання з точки зору прав людини / Е. Бартоле. *Право США*. 2012. № 1/2. С. 291–310.
78. Білик О.О. Співвідношення фактичної сепарації і режиму окремого проживання подружжя в сімейному праві України [Текст] / О. О. Білик. *Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис*. 2013. №4. С. 206 -210.
79. Бородаенко А. А. Деятельность Международной комиссии гражданского состояния по обеспечению прав внебрачных детей / А. А. Бородаенко. *Современное право*. 2011. № 3. С. 116–119.
80. Будзінська О. Правові аспекти усиновлення українських дітей, які є громадянами України, іноземцями / О. Будзінська. *Юридичний журнал*. 2009. № 2. С. 39–44.
81. Володина Н. В. Семейно-брачные отношения в современном мусульманском, иудейском и индуистском праве / Н. В. Володина, С. Е. Вавильченкова. *Современное право*. 2012. № 12. С. 133–139.
82. Войнаровська, О. Фактичні шлюбні відносини як одна із форм співжиття жінки та чоловіка [Текст] / О. Войнаровська. *Юридична Україна: Щомісячний правовий часопис*. 2015. №3. С. 45 – 54
83. Губанова О. В. Проблемні питання організаційно-правового регулювання міжнародного усиновлення / О. В. Губанова. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. К., 2010. № 4. С. 18–22.
84. Гузь Л. Є., Гузь А. В. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Навчальний посібник. Харків: Видавничий будинок «ФАКТОР», 2011. 576 с.
85. Дякович М. М. Сімейне право України: Навчальний посібник. — 2-ге вид., виправл. і доп. Київ: Правова єдність, 2012. 551 с.
86. Ієвіня О. Регулювання укладення шлюбу у міжнародному приватному праві / О. Ієвіня. *Нотаріат для вас*. 2009. № 12. С. 29–37.
87. Жилінкова І. В., Антошкіна В. К., Д'ячкова Н. А., Москалюк В. Ю. та ін. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Жилінкової І. В. Харків, 2008. 855 с.
88. Калакура В. Колізійне регулювання укладення шлюбу з участю іноземного елемента / В. Калакура. *Юридична Україна*. 2009. № 10. С. 127–134.
89. Калакура В. Принципи колізійного регулювання в міжнародному сімейному праві / В. Калакура. *Вісник Київського Національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки*. 2009. Вип. 80. С. 40–43.
90. Калакура В. Я. Правове регулювання відносин батьків і дітей у міжнародному сімейному праві / В. Я. Калакура. *Університетські наукові записки / Хмельн. ун-т упр. та права*. 2009. № 3. С. 81–87.
91. Калакура В. Я. Проблеми колізійного регулювання сім'ї та шлюбу в міжнародному приватному праві / В. Я. Калакура. *Право України*. 2013. № 7. С. 145–153.
92. Кернична С. Я. Правове регулювання спадкування та заповітів в європейському законодавстві / С. Я. Кернична. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. К. 2010. Вип. 47. С. 378–382.
93. Кожевникова В. Правове регулювання укладення шлюбів громадянами України у Федеративній Республіці Німеччина / В. Кожевникова. *Вісник прокуратури*. 2010. № 1. С. 117–124.

94. Комарук І. А. Шляхи вирішення питань, пов'язаних з міжнародним усиновленням: Гаазька Конвенція про захист дітей та співпрацю щодо міжнародного усиновлення від 29 травня 1993 року / І. А. Комарук. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2010. Вип. 48. С. 572–577.
95. Комарук І. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інші форми сімейного утримання / І. Комарук. *Юридичний журнал*. 2010. № 2. С. 32–35.
96. Кравченко Н. Міжнародне усиновлення бути чи не бути? / Н. Кравченко. *Вісник прокуратури*. 2013. № 5. С. 78–86.
97. Курдельчук Д. Міжнародне спадкування – це складно і просто / Д. Курдельчук, Т. Момонт. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2012. № 1. С. 193–196.
98. Маркова О. В. Алиментные обязательства в международном частном праве / О. В. Маркова. *Международное публичное и частное право*. 2011. № 3. С. 24–29.
99. Кирилових А. А. Семейное право. Курс лекций. Учеб. пособие. — Москва: Книжный мир, 2010. — 128 с.
100. Мироненко В. Особливості усиновлення дітей-громадян України іноземними громадянами / В. Мироненко. *Нотаріат для вас*. 2012. № 5. С. 33–39.
101. Кухарев О. Є. Спадкове право України: навч.-практ. посіб. / О. Є. Кухарев. Київ: Правова єдність: Алерта, 2013. 328 с.
102. Липець, Л. В. Міжнародне усиновлення: проблеми та шляхи вирішення [Текст] / Л. В. Липець. *Юридична наука*. 2015. №5. С. 16 - 29.
103. Мельниченко О.В. Правове становище подружжя за законодавством України та країн ЄС [Текст] / О. В. Мельниченко. *Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис*. 2013. №4. С. 223 - 226.
104. Методичні поради до вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право України»: для студентів першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 09 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. 67 с.
105. Приданов А. Н. Правовые проблемы, приводящие к нарушению прав и интересов детей в процессе их усыновления иностранными гражданами / А. Н. Приданов. *Современное право*. 2013. – № 2. – С. 71–74.
106. Розгон О. В. Актуальні питання міжнародного усиновлення у світлі міжнародного законодавства / О. В. Розгон. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія "Право"*. 2010. № 945. С. 121–125.
107. Розгон О. В. Поняття сім'ї в національному й міжнародному аспектах. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 99. С. 91–96.
108. Розгон О. Феномен міжнародного усиновлення / О. Розгон. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2011. № 2. С. 49–59.
109. Розгон О. Шлюб громадянина України з іноземцем на території України / О. Розгон. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2012. № 1. С. 321–326.
110. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Правова єдність. 2009. 428 с.
111. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар. Київ, 2008. 568 с.
112. Ромовська З. Україна творить європейське сімейне право. *Право України*, 2013. № 10. С.9 – 18
113. Руда О. Правовий режим майна подружжя в міжнародному приватному праві / О. Руда. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2010. Вип. 88, ч. 1. С. 116–119.
114. Семейное право: Учебник для студентов вузов / под ред. П. В. Алексия, И. В. Петрова, А. Н. Кузбагарова. — 4-е изд., перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ ДАНА: Закон и право. 2009. 335 с.
115. Сімейне право України: Навч. посібник / Апопій І. В. Київ.: ЦУЛ, 2010. 360 с.
116. Сімейне право України: Підручник / За ред. Є. О. Харитонова, Н. Ю. Голубевої.

Київ: Істина, 2010. 320 с.

117. Сімейне право України: підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. — 4-те вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 320 с.

118. Сімейне право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: Науково-практичний посібник: У 2 кн. / Драгнева Л. Ю., Пульнева О. С., Фурса Є. І., Фурса С. Я. та ін. / За заг. ред. С. Я. Фурси. Київ: Видавець Фурса С. М. 2005. 876 с.

119. Сімейне право : підручник / за заг. ред.: В. І. Борисова, І. В. Жилінкова. – 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 322 с.

120. Сімейне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Т.В. Курило. Л.: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 316 с.

121. Семейное право.: Учебник, под ред. П.В.Крашенинникова, Москва: Изд. Статус, 2008. 302 с.

122. Сімейне право України : підручник / Т. В. Боднар, В. С. Гопанчук, О. В. Дзера [та ін.] ; за заг. Ред. Т. В. Боднар та О. В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 520 с.

123. Сімейне право України : підручник / С.В. Булеца, В.В. забровський, В.Г. Фазикош та ін. ; за ред. С.В. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375с.

124. Сімейне право України: підручник / за ред. А. О. Дутко. Л.: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

125. Сібільов М. Базові моделі регулювання договірних відносин за новим Цивільним кодексом України / М. Сібільов // Українське комерційне право. Київ, 2003. № 4. С. 17–21.

126. Сімейне право України: Підручник /за ред. Гопанчука В.С. К.:Істина, 2002. 304с

127. Сімейне право: Нотаріат, Адвокатура, Суд: Науково-практичний пос. /у 2-х кн. Кн.1/ Л.Ю.Драгневич, О.С.Пульнева, Є.І.Фурса, С.Я.Фурса; За заг. ред. С.Я.Фурси. К.: Вид. Фурса С.Я., 2005. 896с.

128. Сімейне право України: Підруч./За ред. Ю.С.Червоного. Київ: Істина, 2004. 400с.

129. Сімейне право України: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонова. Київ: Істина, 2008. 200 с.

130. Сімейне право України: Підручник//Л.М.Баранова, В.І.Борисова, І.В.Жилінкова та ін.; за заг. ред..В.І.Борисової та І.В.Жилінкової. – 4-те вид., перероб і допов. Харків:Право, 2012. 322с

131. Солтис Н. Визначення спадкового договору з участю подружжя [Текст] / Н. Солтис. *Юридична Україна: Щомісячний правовий часопис*. 2014. №9. С. 41 - 46.

132. Спасибо-Фатєєва І. Правові режими спільного майна подружжя. *Право України*, 2013. № 10. С.77 – 84

133. Тарусина Н.Н. Брак как вид семейно – правового договора. *Вестник Ярославского государственного университета*, 2007. № 5. С.53–58

134. Ульяненко О.О. Шлюбний договір в сімейному прав України: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец.12.00.03. Київ, 2003. 20с.

135. Ульяненко О.О. Значення інституту шлюбного договору. Його зв'язок з іншими видами договорів у світлі нового сімейного законодавства. *Вісник прокуратури*. 2003. № 3. С. 80-84.

136. Цивільне право: підручник: у 2 т. Т.1 / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т.І.Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011. 656 с.

137. Фурса. С.Я. Шлюбний контракт в нотаріальному процесі. *Право України*. 2002. №5. С. 55– 62.

138. Шинковенко Р. Характеристика брачного договору. Аналіз правового інституту брачного контракта в соответствии с законодательством Украины / *Юридическая практика*. 2006. № 26. С. 23.

139.Євко В. Ю. Основні протиріччя правового регулювання міждержавного всиновлення в Україні / В. Ю. Євко, С. М. Кравчук. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 12. С. 46–54.

140. Явор О.А. Функції шлюбного контракту в сімейному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: спец 12.00.03. Харків, 1996. 18с.

141. Яніцька А. І. Процесуальні особливості оформлення усиновлення громадянами України та іноземними громадянами / А. І. Яніцька. *Актуальні проблеми держави і права*. О., 2012. Вип. 66. С. 389–394.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> – Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <http://ww.ccu.gov.ua/uk/index> - Конституційний суд України
7. <http://sc.gov.ua/> - Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
8. <http://www.scourt.gov.ua> - інформаційний сервер Верховного Суду України
9. <http://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
10. <http://court.gov.ua/sudy/> - Судова влада України
11. <http://www.vgu.gov.ua/> - Вища рада юстиції
12. <http://vkksu.gov.ua/> - Вища кваліфікаційна комісія суддів України
13. <http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
14. <http://www.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
15. <http://www.library.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія"
16. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал
17. <http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України
18. <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України
19. <http://ukr-pravo.at.ua/> - Правовий портал
20. <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/journals.html> - Наукова юридична періодика України
21. http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html - Юридичні інформаційні ресурси
22. <http://jurconsult.net.ua/> - Всеукраїнських юридичний портал
23. <http://law.univ.kiev.ua/> - Сайт юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка